

Avizul Comitetului Regiunilor privind protecția și dezvoltarea minorităților lingvistice istorice în contextul Tratatului de la Lisabona

(2011/C 259/06)

COMITETUL REGIUNILOR

- insistă asupra impactului pozitiv al limbilor minoritare și al diversității lingvistice în Europa, atât în sfera socială și culturală în general, cât și, mai ales, asupra oamenilor și comunităților acestora, permițând totodată favorizarea creativității și inovării în cadrul valorizării fiecărui patrimoniu cultural, ceea ce constituie un avantaj și pentru dezvoltarea economică;
- subliniază conștientizarea crescândă a acestui aspect în Europa, ilustrată și de evoluția dreptului european, în special de Tratatul de la Lisabona, care introduce respectarea diversității culturale și lingvistice ca element fundamental al conservării și dezvoltării patrimoniului cultural european, precum și de Carta drepturilor fundamentale, care interzice orice formă de discriminare bazată pe motive precum limba sau apartenența la o minoritate națională;
- subliniază propriul său rol esențial, CoR reprezentând o adunare în cadrul căreia pot fi colectate și diseminate, în avantajul tuturor minorităților lingvistice istorice, bunele practici de protecție și punere în valoare a limbilor minoritare și, în general, a culturii fiecărei minorități lingvistice, ca expresie a pluralismului cultural european;
- speră, în cele din urmă, ca atât Comisia, cât și Consiliul să devină conștiente că este necesară o bază juridică consolidată pentru existența unei politici specifice, cu mijloace financiare adecvate, în favoarea minorităților lingvistice.

Raportor dl Luciano CAVERI (IT-ALDE), membru al Consiliului Regiunii autonome Valle d'Aosta

I. RECOMANDĂRI POLITICE

COMITETUL REGIUNILOR

Observații generale

1. arată încă de la început că Uniunea Europeană prezintă o bogăție de minorități lingvistice și naționale istorice (care pot fi definite și ca autohtone sau tradiționale) ce vorbesc alte limbi decât cele ale țărilor de care aparțin;
2. reamintește că, în toate statele membre ale Uniunii Europene, instituțiile democratice locale și regionale joacă un rol tot mai semnificativ, în conformitate cu principiul subsidiarității, de apărare și promovare a acestei diversități culturale, de exemplu în domeniul educației la toate nivelurile, al culturii și al mass-media, precum și în domeniul dezvoltării regionale;
3. insistă asupra impactului pozitiv al limbilor minoritare și al diversității lingvistice în Europa, atât în sfera socială și culturală în general, cât și, mai ales, asupra oamenilor și comunităților acestora, permițând totodată favorizarea creativității și inovării în cadrul valorizării fiecărui patrimoniu cultural, ceea ce constituie un avantaj și pentru dezvoltarea economică;
4. remarcă faptul că în ultimele decenii s-a înregistrat o îmbogățire treptată a instrumentelor juridice de conservare și dezvoltare a așa-numitelor limbi minoritare, prin intermediul dreptului internațional, așa cum s-a întâmplat în cazul Declarației ONU din 1992 privind drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale, etnice, religioase sau lingvistice, sau al numeroaselor declarații, convenții și recomandări UNESCO emise pe tot parcursul existenței sale, cea mai recentă fiind Convenția pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale, din 2005;
5. salută în special rolul important pe care Consiliul Europei l-a jucat dintotdeauna sub aspectul politicii lingvistice, în special prin Carta europeană a limbilor regionale și minoritare din 1992, de o importanță fundamentală, și prin Convenția-cadru privind protecția minorităților naționale, din 1995;
6. ia notă, de asemenea, de recenta rezoluție a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei din 18 martie 2010 (301/2010), pe tema „Limbile minorităților: o contribuție la dezvoltarea regională”, care evidențiază influența pozitivă a acestor limbi asupra dezvoltării regionale;
7. subliniază conștientizarea crescândă a acestui aspect în Europa, ilustrată și de evoluția dreptului european, în special de Tratatul de la Lisabona, care introduce respectarea diversității culturale și lingvistice ca element fundamental al conservării și dezvoltării patrimoniului cultural european, precum și de Carta drepturilor fundamentale, care interzice orice formă de discriminare bazată pe motive precum limba sau apartenența la o minoritate națională;

8. observă că și înainte ca această bază juridică să consolideze sistemul de protecție, instituțiile comunitare identificaseră deja elemente de protecție în principiile tratatelor existente (acquis-ul comunitar), așa cum s-a demonstrat cu prilejul extinderii, solicitând, prin criteriile de la Copenhaga, politici active de protejare a minorităților lingvistice, inclusiv printr-o interpretare evolutivă a acestor aspecte de către Curtea Europeană de Justiție;

9. susține, cu toate acestea, că deși evoluția juridică permite o protecție sporită, ținând seama, desigur, de principiile constituționale ale fiecărui stat membru, pentru Comisie aceasta încă nu înseamnă că există o bază juridică care să justifice crearea unor linii bugetare specifice pentru minoritățile lingvistice istorice;

10. subliniază eforturile pe care diverse instituții, printre care și CoR, le depun în vederea protejării multilingvistismului în cadrul activităților politice și administrative, printre aceste eforturi înscriindu-se și introducerea treptată a limbilor minoritare, lucru demonstrat de acordurile cu Spania și cu Regatul Unit;

11. apreciază efectul benefic al colaborării Comisiei cu diversele organizații care acționează în Uniune în sprijinul minorităților lingvistice, menționând activitatea extinsă desfășurată de Rețeaua pentru promovarea diversității lingvistice (NPD) și în trecut, înainte de dizolvarea acestuia, cu Biroul european pentru limbi mai puțin utilizate (European Bureau for Lesser-Used Languages – EBLUL) și cu rețeaua Mercator, care se ocupă de multă vreme de diversele influențe ale limbilor și culturilor minoritare;

12. recunoaște că multe programe europene (dintre care pot fi menționate ca exemple programul MEDIA, programul Cultura, acțiunile în favoarea IMM-urilor, fondurile structurale, dezvoltarea noilor tehnologii) au finanțat deja acțiuni în beneficiul limbilor minoritare, ținând uneori seama de politicile cu rază de acțiune geografică amplă, cum este Strategia Dunării sau Convenția alpină (în baza căreia a operat programul „Spațiul alpin”);

13. în notă negativă, semnalează că dintr-un studiu din 2008 al Parlamentului european reiese că a scăzut suma totală a fondurilor alocate diversității lingvistice, în raport cu numărul tot mai mare al limbilor comunitare;

Măsuri necesare

14. subliniază propriul său rol esențial, CoR reprezentând o adunare în cadrul căreia pot fi colectate și diseminate, în avantajul tuturor minorităților lingvistice istorice, acele *bune practici* de protecție și punere în valoare a limbilor minoritare și, în general, a culturii fiecărei minorități lingvistice, ca expresie a pluralismului cultural european;

15. solicită Comisiei Europene să continue acțiunea de promovare a diversității lingvistice, susținând în diferite moduri predarea limbilor, inclusiv a celor minoritare și regionale;

16. invită autoritățile europene să promoveze utilizarea acestor limbi în relațiile directe dintre instituțiile europene și cetățeni, aceasta și pentru a demonstra cât de aproape se situează Uniunea de minoritățile lingvistice istorice, făcând referire în mod special la site-urile internet ale Uniunii și la comunicațiile pe această cale;

17. încurajează și instituțiile democratice locale și regionale să popularizeze prin campanii de informare drepturile minorităților lingvistice, bogăția și diversitatea culturilor proprii în interiorul propriilor comunități și în restul Europei;

18. solicită Comisiei să sprijine instituțiile regionale și locale din Europa în efortul de a dezvolta educația, prin intermediul materialelor și instrumentelor, cum ar fi formarea cadrelor didactice, luându-se în considerare necesitățile specifice ale fiecărei comunități lingvistice;

19. recomandă ca limbile minoritare și regionale să fie integrate pe deplin în politicile și programele Uniunii, precum și în prioritățile transsectoriale ale acesteia, punând mai ales accentul pe politica în domeniul audiovizual, politica educațională la toate nivelurile, sectorul culturii și al învățării limbilor, precum și pe politica de cooperare teritorială, de dezvoltare regională, pe sectorul turistic și pe schimburile dintre tineri;

20. propune Comisiei și, prin urmare, Consiliului, ca, în viitoarea perioadă de programare, limbilor minoritare și regionale să li se acorde un rol corespunzător în cadrul politicii regionale, în viitorul program-cadru pentru cercetare, în programele Cultura și MEDIA, în toate programele din sectoarele cultural, educațional și al formării și în special în programul de învățare de-a lungul vieții (LLP), același lucru trebuind să fie valabil și în domenii cum ar fi fondurile structurale, Agenda digitală și în tot ceea ce ține de punerea în valoare a persoanelor și a comunităților de care acestea aparțin;

21. semnaleză Comisiei nevoia de a dispune de un cadru general, actualizat periodic (inclusiv în urma analizei studiilor Euromozaic), al diverselor acțiuni în favoarea minorităților lingvistice istorice, aceasta și pentru a oferi ocazii de schimb și de cunoaștere reciprocă, în beneficiul unei puternice coeziuni culturale a proiectului global de integrare europeană, în cadrul căruia contribuția semnificativă a limbilor regionale și minoritare la „puzzle-ul european” să fie clar percepută;

22. speră, în cele din urmă, ca atât Comisia, cât și Consiliul să devină conștiente că este necesară o bază juridică consolidată pentru existența unei politici specifice, cu mijloace financiare adecvate, în favoarea minorităților lingvistice;

23. recomandă statelor membre, care dețin un rol important în politica lingvistică, să fie conștiente de diversitatea lingvistică a propriilor teritorii, în sensul valorizării comunităților lingvistice istorice, înțelegând că recunoașterea moștenirii culturale și a tuturor celorlalte valori ai căror depozitari sunt aceste comunități (istorie, limbă și patrimoniu cultural) contribuie la conviețuirea pașnică și la îmbogățirea identității europene.

Bruxelles, 30 iunie 2011

Președinta
Comitetului Regiunilor
Mercedes BRESSO